

NOUTĂȚI ÎN ISTORIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ ȘI STRĂINĂ (VII) *

Cercetările în biblioteci și arhive din țară și de peste hotare pentru depistarea unor noi izvoare documentare și narative privind istoria patriei și istoria universală pe de o parte iar pe de alta abordarea unor noi teme cât mai interesante și mai atractive de către specialiști s-au încheiat în anul 1986 cu succese remarcabile și au favorizat apariția unor numeroase lucrări menite să îmbogățească nu numai istoriografia românească și străină, dar să pună la dispoziția cadrelor didactice care predau istoria la catedră, a studenților și elevilor pasionați în dorința de a aprofunda cunoștințele lor în acest domeniu, a acelor lucrări care sînt de un real folos în munca lor profesională sau în lecturile lor particulare.

În acest sens semnalăm pentru început mai multe volume cuprinzînd *izvoare documentare și narative*: * * *, *Mihai Viteazul în conștiința europeană*, vol. 4, București, Ed. Academiei, 1968, 421 p., realizat de un colectiv de arhiviști coordonat de M. Mușat, I. Ardeleanu și V. Arimia, care cuprinde 308 documente de natură diferită (ziare, buletine de informații, broșuri, calendare, rapoarte, dări de seamă), aflate în arhive și biblioteci din mai multe țări europene și redactate în limbile italiană, germană, spaniolă, franceză, datînd din secolele XVI—XVIII; excepție fac cîteva piese din secolul XIX. Pe baza lor cititorul obține o imagine mai puțin cunoscută a faptelor de vitejie pline de eroism ale lui Mihai Viteazul, așa cum ele s-au reflectat în conștiința societății europene din vremea sa și de mai tîrziu după dispariția sa. * * *, *Izvoarele răscoalei lui Horea, Seria A Diplomataria, vol. IV, mai 1785—decembrie 1785*, București, Ed. Academiei, 1986, 540 p. Elaborat de mai mulți istorici, sub conducerea acad. Ștefan Pascu, volumul cuprinde 426 documente redactate în limbile latină, germană, maghiară, provenite din arhive din țară și din diferite capitale europene; pe baza acestor acte se poate cunoaște continuarea luptei împotriva stăpînilor de pămînt și a autorităților austriace de către țărănimea din Transilvania chiar și după executarea conducătorilor răscoalei; Mehmet Mustafa, *Documente turcești privind istoria României, vol. III, 1791—1812*, București, Ed. Academiei, 1986, 396 p. Continuînd publicarea acestor documente cu ani în urmă autorul dă la iveală alte 214 documente provenite din arhive, în special din Turcia, majoritatea din ele fiind inedite. Știrile care le cuprind completează alte izvoare documentare cunoscute privind relațiile țărilor române cu Imperiul otoman și cu alte state europene implicate în lupta poporului român pentru autonomie politică, economică și administrativă, se relevă cu acest prilej locul țărilor române în politica externă a marilor puteri europene și în primul rînd a Rusiei țariste; volumul face parte din colecția „Izvoare orientale privind istoria României“, VI; * * *, *Documente privind istoria militară a poporului român*, București, Ed. Militară, 1986, 375 p.

* Vezi, Studii și articole de istorie“, XLIII—XIV, 1981—1986.

Lucrarea se referă la perioada 1848—decembrie 1856 și a fost întocmită de un colectiv de istorici condus de C. Căzănișteanu. Cuprinde 306 documente din fonduri de arhivă din Iași (filiala Arhivelor Statului, Biblioteca Universitară), precum și din presa vremii apărută în Moldova, Țara Românească și Transilvania; ele relevă rolul armatei române în perioada revoluției române din 1848—1849 și a luptei pentru Unirea Principatelor; * * *, *Desăvîrșirea unității naționale statale a poporului român. Recunoașterea ei internațională*, vol. III. *Documente interne și externe, august 1918—iunie 1919*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986, 812 p.; vol. IV, iulie 1919—octombrie 1919, 546 p.; vol. V, noiembrie 1919—ianuarie 1920, 596 p.; vol. VI, februarie 1920—decembrie 1920, 526 p. Realizat de un colectiv de specialiști sub coordonarea istoricilor M. Mușat, I. Ardeleanu și V. Arimia și însumind peste 400 de documente, provenite din arhive europene și americane, ilustrează lupta poporului român pentru recunoașterea internațională a mării Uniri de la 1 decembrie 1918 la Conferința de pace de la Paris și prin tratatele internaționale încheiate de România cu alte state ale lumii. * * *, *Documente privind marea răscoală a țaranilor din 1907*, vol. IV, București, Ed. Academiei, 1986, 454 p. Elaborat de un colectiv de istorici și arhiviști, volumul cuprinde știri noi privind desfășurarea răscoalei în județele Dolj, Mehedinți, Vilcea, Olt, Gorj, Argeș și fostele județe Muscel și Romanai; * * *, *Poporul român și lupta de eliberare a popoarelor din Balcani*, București, 1986, 660 p. Cele 250 documente din anii 1386—1914 redactate în limbile latină, greacă, slavă, precum și în mai multe limbi de circulație europeană provenite din colecțiile de microfilme și xerografiile ale Direcției Arhivelor Centrale, biblioteci, precum și din presa apărută în secolele XIX și XX, permit cunoașterea mai bine a sprijinului multilateral (politic, economic, social și cultural), dat de poporul român popoarelor bulgar, sîrb, grec pentru eliberarea de sub stăpînirea otomană după ce acestea și-au pierdut independența.

Din categoria *lucrărilor de sinteză* menționăm: * * *, *Istoria militară a poporului român*, vol. II, București, Ed. Militară, 1986, 640 p. După apariția în 1984 a volumului I sub egida Comisiei române de istorie militară și a Centrului de studii și cercetări de istorie și teorie militară, cel de față tratează aspectul militar al istoriei poporului român din a doua jumătate a sec. XIV pînă în sec. XVI, epoca de glorie a armatei statelor românești, care a apărut pămîntul străbun împotriva cotropirilor străine; totodată, sînt prezentate organizarea, tactica și strategia, fortificațiile. Bogat ilustrată, cu hărți, planuri, schițe, se impune ca o lucrare remarcabilă în literatura de specialitate; St. Lemny, *Originea și cristalizarea ideii de patrie în cultura română*, București, Ed. Minerva, 1986, 237 p. În lucrare autorul abordează o gamă variată de probleme. ca de ex. Orizontul european, patriotismul medieval și cel modern, cristalizarea noului ideal patriotic în epoca modernă, contribuția culturii la difuzarea ideii de patrie în epoca modernă, ideea de patrie în gîndirea generației de la 1848, raportul dintre conștiința națională și patriotism. Stețian Neagoe, *Istoria unirii românilor de la începuturi la Cuza-vodă*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986, 694 p. Preluind o idee mai veche din istoriografia românească din trecut care a făcut obiectul unei interesante lucrări a istoricului I. Lupaș (*Istoria unirii românilor*, București, 1938), autorul prezintă această temă într-un cadru cronologic diferit, din antichitate pînă

la mijlocul secolului al XIX-lea și pe baza unei mai ample documentări subliniind cu pregnanță lupta pentru înfăptuirea unității statale de către strămoșii poporului român și de către poporul român în evul mediu, o vreme de către unii domni ai țărilor române în special de către Mihai Viteazul iar mai târziu, în epoca modernă, de către elementele înaintate ale burgheziei în contextul procesului istoric al redeschetării naționale la toate popoarele europene.

Un loc aparte îl ocupă alte câteva lucrări apreciate de către specialiști drept *instrumente de lucru* după cum urmează: * * *, *Politica externă a României. Dicționar cronologic*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986, 415 p. Elaborat de un larg colectiv (coordonatori fiind I. Calafeteanu, Cr. Popișteanu), volumul tratează în date evoluția politicii externe românești din cele mai vechi timpuri pînă în epoca contemporană (noiembrie 1984), în care abundă știrile privind relațiile poporului român și ale strămoșilor săi cu vecinii și cu toate popoarele lumii în spiritul menținerii păcii, al apărării independenței, al promovării bunelor oficii în legăturile interstatale. Ar fi fost indicat ca autorii să fi prezentat și unele date biografice ale diplomaților români de-a lungul secolelor. Volumul poate fi folosit ca mijloc de control și de fixare a cunoștințelor dobândite din alte lucrări relativ la istoria României și istoria universală. H. Nestorescu-Bălcești, A. Niculescu, D. L. Aramă, I. Hozoc, D. Pleșea, *Io Mircea mare voevod și domn. Bibliografie selectivă și album*, Rîmnicu Vilcea, 1986, 103 p. Elaborată la întîmpinarea împlinirii a 600 de ani de la înscăunarea fostului domn al Țării Românești lucrarea cuprinde un bogat material de referință judicios clasificat (izvoare, lucrări generale, lucrări speciale, din domeniul istoriei, literaturii și artei); în anexă un interesant tablou genealogic al Basarabilor (sec. XIII—XVII). * * *, *Reflectarea istoriei universale în istoriografia românească. Bibliografie selectivă*, București, Ed. Academiei, 1986, 240 p. Elaborat de un larg colectiv de specialiști sub egida Bibliotecii Centrale Universitare București și a Institutului de istorie „N. Iorga”, coordonator științific St. Ștefănescu, volumul de mult așteptat de istoricii din țara noastră și de peste hotare, cuprinde o evidență, din păcate numai parțială a lucrărilor de istorie universală apărute în România în secolele XIX și XX, lucrări originale și traduceri aproape 4 800 titluri.

Din categoria lucrărilor de interpretare privind *istoria României* merită o atenție deosebită în primul rînd cele privind *epoca veche* ca de ex. D. Berciu, Adina D. Berciu, *Războiul dintre geți și persi, 514 î.e.n.*, București, Ed. Militară, 1986, 86 p. Prilejuită de împlinirea a 2 500 ani de cînd a început lupta de independență a geto-dacilor împotriva cōtropicirii străine, lucrarea cuprinde o amplă expunere asupra acestui eveniment de importanță europeană cu o incursiune în istoria popoarelor din vechiul Orient urmată de analiza împrejurărilor în care a avut loc cōtropicirea teritoriului locuit de strămoșii poporului nostru și respingerea armatei persane conduse de Darius I „regele regilor” din acea vreme. Bogat ilustrată se recomandă elevilor ca lectură particulară. Gh. Tudor, *Armata geto-dacă*, București, Ed. Militară, 1986, 223 p. Pe baza unei ample documentări, autorul prezintă apariția și dezvoltarea armatei geto-dacilor, luptele duse de aceștia împotriva cōtropicitorilor persi, macedoneni, romani, precum și structura, dotarea, tactica și strategia acesteia, gîndirea militară, armamentul și fortificațiile, etc.

I. H. Crișan, *Spiritualitatea geto-dacilor, repere istorice*, București, Ed. Albatros, 1986, 449 p. Trăind de fapt istoria geto-dacilor pe o lungă perioadă de timp autorul aprofundează capitolele în care prezintă limba, portretul fizic și cel moral, arta, știința și ideile religioase ale strămoșilor noștri pe baza unei recente și valoroase documentări în care predomină rezultatele săpăturilor arheologice din ultimul deceniu. Cr. Vlădescu, *Fortificații romane din Dacia inferioară*, Craiova, Ed. Scrisul românesc, 1986, 160 p. Cunoscutul arheolog publică într-o nouă formă teza sa de doctorat începând cu un scurt istoric al cercetărilor sale pe această temă și continuând apoi cu o descriere analitică a fortificațiilor (castre, castele, turnuri, limesuri) și a drumurilor din fosta provincie romană de pe teritoriul Daciei. Bogat ilustrată lucrarea care mai cuprinde scheme, planuri, tabele, se înscrie printre acelea menite să explice procesul de romanizare al Daciei. Din cele care privesc *epoca medie* menționăm: Al. Andronic, *Iași până la mijlocul secolului al XVII-lea, geneză și evoluție*, Iași, Ed. Junimea, 1986, 142 p. Volumul elaborat de istoricul și arheologul cu o activitate științifică de câteva decenii se înscrie printre lucrările de seamă privind istoria orașelor din țările române în evul mediu. Primele urme de locuire la Iași sînt atestate în paleoliticul mijlociu, așezarea urbană, ca țîrg, s-a dezvoltat dintr-o așezare rurală, începînd din a doua jumătate a secolului al XIV-lea, iar ca *oppidum* din a doua jumătate a secolului al XV-lea, cea mai veche știre documentară care atestă Iași ca țîrg este din 1388—1391, stabilirea curții domnești în acest oraș la începutul secolului al XV-lea a grăbit procesul de urbanizare și înflorirea așezării în evul mediu sînt numai cîteva din concluziile autorului. Textul este completat armonios cu o bogată ilustrație, planuri, schițe, hărți. Ștefan Pascu, *Voevodatul Transilvaniei*, vol. III, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1986, 674 p. Actualul volum continuă pe cele anterioare (I în 1971 și II în 1979), conținînd o analiză a relațiilor și structurilor social-economice și social-juridice din această provincie istorică românească în secolele XIV—XVII și anume proprietatea, clasele sociale (feudalii, țărani, orășenii), așezările umane (satele și orașele), mineritul și minerii, luptele antif feudale duse de masele populare; totodată sînt studiate instituțiile social-politice și social-juridice (cnezi și cnezate, voievozi și voievodate, crainici și crăinicii). Textul este însoțit de numeroase ilustrații în alb și negru, color, hărți, scheme, planuri, tabele, diagrame, etc. D. Prodan, *Iobăgia în Transilvania în secolul al XVIII-lea, vol. I. Supușii*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986, 582 p. Avînd aceeași problematică ca și volumul care tratează iobăgia în secolul XVI, în cel de față, autorul acordă o atenție deosebită elementului unan, sarcinilor senioriale, monopolurilor senioriale, regimului apelor și pădurilor, condiției juridice a iobagilor, șerbiei, sarcinilor publice ale supușilor, etc.; în pregătire, vol. II va trata ca temă *stăpînii*. Al. Gonța, *Satul în Moldova medievală. Instituțiile*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986, 399 p. Principalele capitole ale lucrării sînt: I. Teritoriile comunităților familiale sub imperiul jurămîntului „cu brazda în cap”; II. Sfatul, domeniul feudal prin jurămîntul de credință al juzilor și cnezilor; III. Justiția în satul moldovenesc. Autorul, dispărut în urmă cu un deceniu, a elaborat lucrarea pe baza unei foarte documentate informări în arhive și biblioteci. G. I. Ionescu-Gion, *Portrete și evocări istorice*, București, Ed. Minerva, 1986, 406 p. Apărut în colecția „Restitutio”, volumul cuprinde studii și articole în care sînt evocate unele momente din istoria poporului român în evul mediu și în

epoca modernă, de ex. Din istoria fanarioților. Totodată, sînt prezentate unele personalități istorice a căror activitate politică și culturală s-a desfășurat în secolul trecut ca de ex. C. A. Rosetti, I. Brezoianu, G. Sion, Alecu Beldiman, etc. Rețin atenția unele fragmente din istoria Bucureștilor pentru perioada 1464—1800, apoi anumite conferințe și evocări istorice ca de ex. Elementul pitoresc în cronicile românești, precum și unele cronici teatrale. Cele care se referă la *epoca modernă* tratează teme diferite, de ex. L. Gyemant, *Mișcarea națională a românilor din Transilvania, 1790—1848*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986, 514 p. Abordînd o problematică nouă autorul tratează în lucrare mișcarea politică (evoluția mișcării naționale românești din secolele XVIII și XIX), problema românescă în conștiința contemporanilor din spațiul carpato-dunărean și european, formele luptei de eliberare socială, inclusiv baza socială a acestei lupte, efectele mișcării naționale a românilor din Transilvania, de ex. laicizarea mișcării naționale, înlăturarea diferendelor naționale, lărgirea conceptului de națiune, ideea de unitate națională, etc.; N. Adăniloiaie, *Independența națională a României*, București, Ed. Academiei, 1986, 400 p. Pînă în prezent poate fi considerată una din cele mai competente monografii consacrată războiului de independență din 1877—1878 în care sînt valorificate izvoarele documentare și narative apărute cu prilejul sărbătoririi centenarului acestui eveniment și în care autorul demonstrează că independența a fost după cum și este, adăugăm noi, o permanență a istoriei poporului român. V. Mocanu, *Timp al îndrăjirilor eroice 1916—1917*, București, Ed. Militară, 1986, 264 p. Elaborat pentru întîmpinarea celor 70 de ani de la intrarea României în primul război mondial, volumul este dedicat totodată și ca un omagiu adus ostașilor români care s-au jertfit pe cîmpul de luptă pentru eliberarea țării aflată sub ocupație străină și pentru desăvîrșirea unității noastre statale. Inzestrat cu un stil plăcut, se poate recomanda și elevilor ca lectură suplimentară. În ceea ce privește lucrările privind *epoca contemporană*, semnalăm cîteva mai semnificative, de ex. P. Bărbulescu, I. Cloșcă, *România și reglementarea pașnică a diferendelor internaționale*, București, Ed. Politică, 1986, 305 p. O interesantă lucrare de referință în care în primele trei capitole sînt prezentate mijloacele pașnice de reglementare a diferendelor internaționale în istoria poporului român pînă în anul 1945, iar în ultimile șapte evoluția acestor mijloace în epoca contemporană, după 1945, în care țara noastră și-a adus o importantă contribuție; Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *România după marea unire, vol. II, partea I, 1918—1933*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986, 1172 p. O valoroasă lucrare elaborată pe baza unor ample cercetări în arhive, în care este tratată perioada de la sfîrșitul primului război mondial pînă la sfîrșitul crizei economice mondiale din 1929—1933. În afară de lucrările tipărite pînă acum consacrate acestei perioade, autorii mai folosesc în mod critic și unele izvoare narative memorialistice, în parte inedite aparținînd unor mari personalități politice implicate în aceste evenimente istorice. Volumul are trei mari capitole: 1. Consolidarea statului național român unitar 1919—1923; 2. România între anii 1924—1933; 3. Politica externă a României (1919—1933). În anexă sînt incluse listele guvernelor României din această perioadă, important instrument de lucru pentru cei avizați. * * *, *Pagini eroice din marea epopee*, București, Ed. Militară, 1986, 384 p. Rod al muncii unui larg colectiv de specialiști și apărută sub egida Comisiei române de istorie militară, lucrarea cuprinde cele mai semnificative momente din lupta

poporului nostru împotriva fascismului pînă în 1944, prezintă modul cum s-a înfăptuit la noi revoluția națională, antifascistă și antiimperialistă din august 1944 și subliniază rolul pe care l-a avut România la sfîrșitul celui de al doilea război mondial prin participarea armatelor sale la înfrîngerea coaliției hitleriste-horthyste și la eliberarea teritoriilor României, Ungariei și Cehoslovaciei de ocupația străină.

Din lucrările consacrate *istoriei universale*, menționăm mai întîi pe cele privind *epoca veche*. Astfel se impune aceea aparținînd istoricului francez A. Thibaudet, intitulată *Acropole*, (București, Ed. Meridiane, 1986, 212 p., apărută în colecția „Biblioteca de artă”). Volumul prezentat în condiții grafice de excepție (ilustrație alb-negru și color), cuprinde o amplă descriere a complexului de monumente din centrul Atenei realizat în epoca lui Pericle (sec. V, î.e.n.). Față de ce s-a scris pînă acum pe această temă se constata un stil plăcut și atrăgător folosit de autor, merit să contribuie la o mai bună înțelegere a celor mai importante momente din istoria Greciei antice. I. C. Drăgan, *Mileniul imperial al Daciei*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986, 285 p. Utilizînd o importantă literatură de specialitate, autorul tratează în mai multe capitole contextul istoric în care existența Imperiului roman s-a împletit cu aceea a Daciei pe timpul împăratului Traian în special dar din care nu lipsesc acele momente mai semnificative din istoria Romei antice în care au predominat conducătorii de origine tracă (de ex. capitolele: „Împărați romani și traci” precum și „Apogeul imperiului sub împărați romani”). Interesante mai sînt și acele capitole consacrate culturii din imperiul roman; N. Lascu, *Călători și exploratori în antichitate*, București, Ed. Sport-Turism, 1986, 318 p. Adresată unui public mai larg, lucrarea cuprinde date interesante privind mai întîi dimensiunile orizontului geografic al omului din antichitate apoi contribuția acestuia la lărgirea acestui orizont pe măsura efectuării de călătorii pe uscat și pe apă. Baza documentară a lucrării o constituie atît mărturiile arheologice cît și textele scriitorilor antici, istorici și geografi. În partea introductivă se face o incursiune în istoria transporturilor din antichitate. În domeniul *epocii medii* se impune atenției specialiștilor, mai ales volumul lui Jacques le Goff, *Pentru un alt ev mediu. Valori umaniste în cultura și civilizația evului mediu*, București, Ed. Meridiane, 1986, două volume. Bine-cunoscutul istoric francez prezintă într-un cadru nou societatea medievală europeană în care elementele privind cultura materială se împletesc cu elementele care definesc cultura spirituală a acestei epoci istorice. Predomină, în special, în lucrare acele știri privind mentalul individual și colectiv prin care se înțeleg mult mai bine trăsăturile esențiale ale acestei societăți, în comparație cu societatea care a precedat-o și cu cea care a urmat-o. Pentru *epoca modernă* atrag atenția două interesante lucrări și anume: Pierre Chaunu, *Civilizația Europei în secolul luminilor*, București, Ed. Meridiane, 1986, 2 vol. Istoricul francez este bine cunoscut în țara noastră prin lucrările sale. Cea de față, apărută în colecția „Marile civilizații” (*Les grandes civilisations*), cuprinde rezultatele investigațiilor sale de decenii consacrate istoriei Europei la sfîrșitul sec. XVII și sec. XVIII (1675—1783) și în care sînt abordate diferite aspecte despre sporul demografic, evoluția vieții economice, gîndirea pragmatică din secolul luminilor, momentele cele mai semnificative ale culturii spirituale. Textul este completat cu un interesant tabel cronologic al acestei perioade istorice, cu o ilustrație bogată, o bibliografie selectivă și un indice documentar. H. Dunant, *Amintiri de la Solferino*, București,

Ed. Militară, 1986, 133 p. Martor ocular al confruntării militare dintre armatele franco-austro-darde-piemonteze din 1859, autorul prezintă într-un stil emotiv, crincena înclăștare dintre beligeranți, condamnd totodată războiul cu urmările lui nefaste și pline de suferințe. Tot atât de atractive sînt și cele două lucrări privind *epoca contemporană*. Una * * *, *Rezistența antifascistă și antiimperialistă în Asia și Africa*, București, Ed. Militară, 1986, 400 p. Este o culegere de studii și articole aparținînd mai multor istorici specialiști pe problemă, volumul fiind coordonat de M. Badea, C. Botoran, M. Moldoveanu. În el sînt prezentate pe baza unei ample documentări în literatura de specialitate mișcările de rezistență din anii 1931—1945 din China, Coreea, Indochina, Birmania, Indonezia, Filipine, Tailanda, Malaezia, Singapore, Japonia, și din Africa de nord împotriva imperialismului japonez și german al cărui scop era dominația mondială. Fl. Vasiliu, *De la Pearl Harbor la Hiroșima*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1986, 432 p: O atractivă lucrare privind epopeea bătăliilor navale din Pacific în timpul celui de al doilea război mondial, bazată pe o foarte bogată literatură de specialitate în care primează amintirile unor participanți. Scrisă într-un stil plăcut poate fi recomandată ca lectură suplimentară pentru iubitorii de literatură istorică; bogat ilustrată și documentată cu numeroase hărți.

Cum era și firesc, în literatura istorică străină se întîlnesc și de astă dată cîteva volume care merită o deosebită atenție. Astfel, M. Kasanaki, F. Mallouchou, *The Acropolis at Athens. Conservation, restoration and research 1975—1983*, Atena, 1985, 126 p. Publicat sub egida Ministerului Culturii și Comitetului pentru renovarea monumentelor de pe Acropole pe baza studiilor efectuate de Oficiul tehnic care a avut în sarcina sa restaurarea celebrelor monumente din capitala Greciei, volumul cuprinde relatări cum s-au făcut astfel de restaurări la Partenon, Erechion. Textul este precedat de un scurt istoric al muncii de restaurare al acestor monumente pentru perioada 1833—1975, precum și eforturile făcute pentru consolidarea monumentelor și a rocii pe care sînt ridicate. În anexă o bogată ilustrație, relevee, schițe, detalii arhitectonice; P. Riche, Ph. le Maitre, *Les invasions barbares*, Paris, 1983, 128 p. Apărută în colecția „Que sais-je?“, lucrarea tratează probleme ca: barbarii și romanii înaintea marilor invazii; marile invazii; Occidentul după marile invazii; biserica și barbarii. Autorul consideră sfîrșitul invaziilor avînd loc în sec. V cu hunii și prezintă numai consecințele pentru lumea occidentală; G. Duby, *Guerriers et paysans VII—XII siècles. Premier essor de l'economie europeenne*, Paris, 1984, 309 p. Cunoscutul istoric francez tratează evoluția forțelor productive, structurile sociale, mentalitatea omului medieval, evoluția demografică, marele domeniu, comerțul, efectele negative ale războaielor asupra economiei rurale, ordinea feudală, renta feudală și efectele ei asupra vieții economice; * * *, *Feudalismus Entstehung und Wesen*, Berlin, 1985, 326 p. Lucrarea este o culegere de studii aparținînd unor specialiști sub conducerea istoricului K. H. Noack, în care sînt abordate probleme ca periodizarea evului mediu german, de ex. anii 500—1525, gena feudalismului, forțele de producție, rolul maselor în viața politică, economică și socială, mișcările sociale, productivitatea muncii, semnificația unor termeni consacrați acestei epoci istorice, de ex. șerbii. În lucrare problema feudalismului din Germania este tratată în comparație cu feudalismul din alte țări ale continentului nostru. St. Schreiner, *Die Osmanen in Europa*, Leipzig, Weimar, 1985, 469 p. După cum se semnaleză și în subtitlu,

Erinnerungen und Berichte turkischer Geschichte Schreiber, volumul este de fapt o culegere de izvoare narative otomane privind istoria Europei din secolele XV—XVIII după care urmează : Cronica dervișului Ahmed Asik paza zade ; Codex barberianus Graecus ; Cronica lui Orudj bin Adil intitulată „Dinastia osmană“ ; Raportul marelui vizir Küprülü Fazil Ahmed pașa din anii 1663—1664 privind campania din Ungaria ; Relatarea privind ambasada lui Kara Mehmed pașa la Viena în anii 1665—1666 ; Jurnalul de operații privind asediul Vienei din 1683, redactat de maestrul de ceremonii al Înaltei Porți ; Jurnalul cuprinzând peripecțiile tălmaciului Osman aga din Timișoara din sec. XVIII ; Extrase din memoriile lui Cafer cel bătrîn ; Raport al lui Ebn Schil Numan effendi despre stabilirea graniței dintre Imperiul otoman și Imperiul habsburgic în anii 1740—1741 după pacea de la Belgrad (1739). În unele din aceste izvoare sînt și părți privitoare la poporul român, la luptele de apărare duse de acesta contra otomanilor în secolele XV—XVI. Textele incluse în această culegere provin din cunoscuta colecție de „Cronici otomane“ publicată în secolul trecut la Viena, în mai multe volume ; Werner Knopp, *Erinnerung an einer König Friederich II von Preussen 1712—1786*, Bonn, 1986, 64 p. Elaborată cu prilejul întîmpinării bicentenarului morții regelui prusac lucrarea cuprinde o evocare a domniei acestuia sub toate aspectele (economic, politic, militar, cultural), supusă unui examen critic menit să scoată în evidență nu numai calitățile acestuia de mare comandant de oști în Europa la începutul epocii moderne și de om politic dar și unele carențe ale personalității sale ; P. A. Kropotkin, *Die grosse französische Revolution 1789—1793*, trad. din l. franceză, Leipzig, Weimar, 1982, 2 vol. Bazată pe o bogată documentare de arhivă și folosind o remarcabilă literatură de specialitate valabilă la începutul secolului nostru autorul prezintă o frescă a mării revoluții burgheze din Franța de la sfîrșitul secolului al XVIII în care caută să explice mai întîi limitele periodizării acestui eveniment istoric, valabilă și în zilele noastre, apoi condițiile istorice în care a avut loc aceasta și mai ales implicațiile profunde pe care le-a avut în istoria celorlalte state europene nu numai în sec. XVIII dar și în secolul următor ; Cristian și Arlette Ambrosi, *La France, 1870—1981*, Paris, 1981, 343 p. Cei doi autori tratează în mai multe capitole probleme ca : Viața politică 1870—1914 ; Viața economică și socială 1871—1914 ; Politica externă 1871—1914 ; Primul război mondial și consecințele sale ; Perioada interbelică 1919—1939 ; Al doilea război mondial și a IV-a Republică ; A cincea Republică 1958—1981. Elaborată după metode moderne de cercetare, lucrarea cuprinde totodată tabele, grafice, diagrame, menite să scoată în evidență mai bine concluziile la care ajung autorii în anume probleme cheie ale temei tratate ; * * *, *The Crucial decade : East Central European Society and National Defence 1859—1870*, Brooklyn, 1984, 633 p. Apărută în colecția „War and Society in East Central Europa“, vol. XIV, lucrarea este de fapt o culegere de studii aparținînd unor istorici proveniți din diferite țări europene și americane printre care și din România, de ex. Ilie Ceaușescu, C. Căzănișteanu, Fl. Constantiniu, I. Talpeș. Așa se explică și existența unor studii privind istoria României din care menționăm, de ex. : Urmările unificării României (din 1859) în Europa est centrală ; Reformele militare ale lui Alexandru Ioan Cuza ; Rolul armatei în modernizarea statelor din Europa estică și centrală ; Relațiile militare externe ale României în anii 1859—1864 ; Colaborarea militară

română cu mișcarea pentru emanciparea și unitatea națională în Europa de est și centrală, etc.; I. A. Camilleri, *An introduction to Australian Foreign policy*, Hong Kong, 1981, 177 p. Apărind într-o nouă ediție, lucrarea cuprinde o interesantă expunere asupra politicii externe a Australiei după cel de al doilea război mondial perioada 1945—1970 în care sînt analizate poziția acesteia față de problemele Asiei și zonei Pacificului cu diferitele lor aspecte (politic, economic, cultural și militar). Se subliniază trecerea de la caracterul conservatorist al acestei politici la cel liberal de largă colaborare cu marile puteri din zonă și în special cu S.U.A., în conformitate cu menținerea integrității teritoriale și al garantării securității naționale; M. Einhorn, *Wer half Franco? Spanien in der Politik Grossbritaniens und der U.S.A. 1939—1953*, Berlin, 1983, 172 p. Pe baza unor recente investigații în arhive, autorul abordează probleme ca: Sprijinul acordat lui Franco de către S.U.A. și Marea Britanie în anii 1939—1945, pentru neutralizarea Spaniei în timpul conflagrației mondiale din acea vreme; în timpul negocierilor de pace dintre marile puteri beligerante din anii 1945—1946, cînd de fapt Spania a fost admisă ca membră la Organizația Națiunilor Unite, în perioada războiului rece din anii 1951—1953. În două capitole speciale sînt tratate probleme ca Spania și poziția ei față de N.A.T.O. în anii 1946—1949 și Spania ca partener comercial preferențial al S.U.A.

CONSTANTIN ȘERBAN, VICTORIA ȘERBAN